

Sygnatura akt X GC 88/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wrocław, dnia 29-01-2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu X Wydział Gospodarczy w następującym składzie:

Przewodniczący:SSR (del.) Katarzyna Zawiślak

Protokolant:Marta Śniechowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15-01-2014 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. we W.

przeciwko Gminie K.

o zapłatę

na skutek sprzeciwu co do całego nakazu zapłaty

I.zasądza od strony pozwanej Gminy K.na rzecz strony powodowej (...) Sp. z o.o. we W.kwotę 377 520, 53 zł (trzysta siedemdziesiąt siedem tysięcy pięćset dwadzieścia złotych pięćdziesiąt trzy grosze) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot:

- 324 409,53 zł od dnia 28.08.2010 roku do dnia zapłaty;

- 3050 zł od dnia 30.10.2010 roku do dnia zapłaty;

- 50 061 zł od dnia 09.07.2011 roku do dnia zapłaty

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 33 460,02 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygnatura akt X GC 88/13

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym skutecznie w dniu 20 grudnia 2012 r. (por. pismo strony powodowej z k.191) pełnomocnik strony powodowej: (...) Sp. z o.o. we W.wniósł o zasądzenie od strony pozwanej: Gminy K.kwoty 459.537,53 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami postępowania.

W uzasadnieniu podano, że strona powodowa wygrała przetarg ograniczony organizowany przez Gminę K. i podpisała umowę o wykonanie dokumentacji techniczno – projektowej na budowę dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem z B. i T.. Zgodnie z umową prace miały zostać zakończone w dniu 9 maja 2007 r., przy czym termin ten został zmieniony późniejszym aneksem na dzień 31 października 2007 r. Strony zawarły też dodatkową umowę na wykonanie dokumentacji projektowo – technicznej dotyczącej ciągu pieszego i sięgacza ulicy (...) w B. oraz budowy ulicy (...) w T., która także miała zostać zrealizowana do dnia 31 października 2007 r.. W obu umowach strony przewidziały karę umowną w wysokości 1% wynagrodzenia umownego za każdy dzień zwłoki w wykonaniu jej przedmiotu.

W trakcie realizacji prac projektowych okazało się, że zmianie ulegały potrzeby i wymagania strony pozwanej w zakresie dokumentacji, jak również początkowa koncepcja budowy dróg. Dodatkowo zmianom ulegały elementy

infrastruktury ulic, co skutkowało koniecznością poprawiania gotowych planów i ponoszenia przez stronę powodową dodatkowych kosztów. W takiej sytuacji prace strony powodowej wydłużały się, a na przekroczenie umówionego terminu wpływ miały także przedłużające się negocjacje z (...) SA co do treści porozumienia dotyczącego kolizji sieci. Dodatkowym problemem było uzyskanie od strony pozwanej oświadczeń o prawie do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane. Ostatecznie strona powodowa przekazała kontrahentowi dokumentację techniczną w trzech etapach, odpowiednio w dniu 5 maja 2009 r., 18 grudnia 2009 r. i 30 lipca 2010 r.

Po wykonaniu prac strona powodowa wystawiła fakturę opiewającą na kwotę umówionego wynagrodzenia w wysokości 406.426,53 zł oraz dodatkowe dwie faktury dotyczące prac nie objętych wskazaną umową na kwoty: 3.050,00 zł i 50.061,00 zł. Strona pozwana nie zakwestionowała zasadności wystawienia tych faktur, jednakże złożyła oświadczenie o potrąceniu wynikających z nich należności z karą umowną naliczoną za zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy.

Próby polubownego załatwienia sporu nie przyniosły rezultatu, dlatego też zdecydowano się skierować sprawę o zapłatę wynagrodzenia na drogę sądową. Strona powodowa zgłosiła przy tym zarzut miarkowania kar umownych.

W dniu 11 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu, Wydział X Gospodarczy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym uwzględnił żądanie pozwu w całości.

W skutecznie wniesionym sprzeciwie co do całego nakazu zapłaty strona pozwana przyznała fakt zawarcia umowy(...) – (...), podniosła jednak że odbiór prac zleconych na jej podstawie nastąpił w dniu 30 lipca 2010 r., a zatem 1008 dni po terminie. Taka sytuacja upoważniała ją do naliczania kar umownych. Zaprzeczyła przy tym, aby w toku prac zmieniała potrzeby i wymagania co do zleconych prac oraz twierdzeniom o braku możliwości rozpoczęcia prac w ustalonym terminie. Przeciwnie, to strona powodowa działała opieszale i dopiero we wrześniu 2009 r. przedstawiła do uzgodnienia dokumentację przed złożeniem wniosku o wydanie decyzji o pozwolenie na budowę. W tym samym czasie doprowadziła też do uzgodnienia z (...) SA warunków porozumienia w sprawie przebudowy sieci elektroenergetycznej oraz oświetlenia drogowego. Dokumentacja projektowa była przez stronę powodową dostarczane częściami, przy czym ostatnia część została odebrana w dniu 30 lipca 2010 r.

Strona pozwana zakwestionowała także sam fakt wystawienia faktur dotyczących kwot 3.050,00 zł i 50.061,00 zł, zarzucając iż żądanie ich zapłaty jest niezasadne i w żaden sposób nie udowodnione. Odnosząc się z kolei do zarzutu miarkowania kar umownych strona pozwana podkreśliła, że kara umowna została ustalona w standardowej, nie odbiegającej od stosowanych w obrocie gospodarczym wysokości, a do jej wzrostu przyczyniła się jedynie strona powodowa poprzez zawinione, długotrwałe opóźnianie się w wykonaniu przedmiotu umowy.

W oparciu o powyższe zarzuty pozwana spółka wniosła ona o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Podstawę faktyczną rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia:

W dniu 8 września 2006 r. Gmina K. opublikowała Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonego w trybie przetargu ograniczonego na wykonanie dokumentacji techniczno – projektowej na budowę dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem we wskazanych miejscowościach na terenie Gminy K., na podstawie opracowań pod nazwą:

- Koncepcja budowy dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości B. (3 projekty),
- Koncepcja budowy dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości T.,
- Koncepcja budowy dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości D..

Do przetargu przystąpiła (...) Sp. z o.o. we W..

(dowód: - Specyfikacja istotnych warunków zamówienia, k.27-35;

- dokumentacja ofertowa, k.36-46)

W dniu 9 października 2006 r. Gmina K. podpisała ze zwycięzcą postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, tj. (...) Sp. z o.o. we W. umowę na wykonanie zadania opisanego w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia.

W ramach zawartej umowy (...) Sp. z o.o. we W. zobowiązała się wykonać projekty budowlane oraz wykonawcze, a w tym celu: dokonać inwentaryzacji terenu i uzbrojenia; technicznego badania podłoża, PB i PW w branży drogowej, oświetlenia, kanalizacji deszczowej; wykonać projekty likwidacji ewentualnych kolizji i projekt oznakowania pionowego i poziomego; uzyskać w imieniu zamawiającego pozwolenia na budowę i wszelkich innych zezwoleń oraz obowiązujących uzgodnień w celu realizacji inwestycji; uzyskać inne niezbędne wymagane przepisami dokumenty i rysunki. Dodatkowo wykonawca miał przygotować specyfikacje techniczne w zakresie wykonania i odbioru robót, przedmiar robót (rozumiany jako opracowanie obejmujące zestawienie planowanych prac w kolejności technologicznej ich wykonania, obliczenie i podanie ilości ustalonych jednostek przedmiarowych, wskazanie podstaw do ustalenia szczegółowego opisu robót lub szczegółowy opis robót), kosztorysy inwestorskie i ich weryfikację co 6 miesięcy, wykonywać nadzór autorski i wszelkie inne usługi niezbędne do prawidłowej realizacji przedmiotu zamówienia (§(...)i (...) umowy).

Prace projektowe miały się rozpocząć w dniu 9 października 2006 r. a zakończyć 9 maja 2007 r. (§ (...)ust. (...)umowy). Na wypadek zwłoki w wykonaniu przedmiotu umowy strony przewidziały karę umowną w wysokości 1% wynagrodzenia umownego za każdy dzień zwłoki (§ (...)ust. (...)lit (...) umowy).

Za wykonanie przedmiotu umowy (...) Sp. z o.o. we W. miała otrzymać wynagrodzenie w wysokości brutto:

- za wykonanie pierwszego projektu dla B. kwotę 103.992,80 zł, a za sprawowanie nadzoru autorskiego kwotę 1.220,00 zł;

- za wykonanie drugiego projektu dla B. kwotę 113.977,28 zł, a za sprawowanie nadzoru autorskiego kwotę 1.220,00 zł;

- za wykonanie projektu dla T. kwotę 140.571,45 zł, a za sprawowanie nadzoru autorskiego kwotę 1.220,00 zł.

Całkowita wartość prac wyniosła 362.201,53 zł i kwota tej wysokości stanowiła wynagrodzenie ryczałtowe obejmujące wszelkie usługi niezbędne do prawidłowej realizacji zamówienia (§ (...)ust. (...)– (...)umowy). Płatność miała nastąpić na podstawie faktury Vat w terminie 21 dni od dnia otrzymania faktury za wykonanie poszczególnych projektów (§ (...)ust.(...) umowy).

Przekazanie wykonanej dokumentacji projektowej miało nastąpić w siedzibie zamawiającego po pisemnym zawiadomieniu o gotowości dokumentacji do odbioru. Fakt dokonania czynności odbioru dokumentacji projektowej strony miały potwierdzić przez podpisanie protokołu zdawczo – odbiorczego w ciągu 14 dni, od daty przekazania przedmiotu umowy (§ (...)ust. (...)–(...) umowy)

Dla zmian umowy strony przewidziały formę aneksu (§ (...) umowy)

(dowód: - ww. umowa, k.47-52)

Po podpisaniu umowy okazało się, że dane wyjściowe do projektowania, znajdujące się w posiadaniu strony pozwanej, wymagają dodatkowych ustaleń. Ostatecznie doszło do ich ustalenia na spotkaniu w dniu 19 stycznia 2007 r.

(dowód: - dane wyjściowe do projektowania, k.53-54;

- zeznania strony powodowej, k.324)

Po rozpoczęciu prac projektowych pomiędzy stronami nadal trwały ustalenia co do ostatecznej koncepcji budowy. W celu zatwierdzenia tej koncepcji wyznaczono spotkanie na dzień 16 maja 2007 r., podczas którego ustalono m.in.:

- w odniesieniu do projektu dotyczącego B., że nawierzchnia ulicy (...) nie powinna być ujęta w projekcie, gdyż jest drogą prywatną oraz potrzebę wzięcia pod uwagę poszerzenia drogi po uzyskaniu zgody właściciela działki nr (...),

- w odniesieniu do projektu dotyczącego T. konieczność zwrócenia uwagi na trwające czynności przejęcia od właścicieli działek umożliwiających poszerzenie chodnika na ulicy (...) oraz doprojektowanie chodników w przypadku uzyskania zgody właścicieli działek nr (...).

(dowód: - pismo strony pozwanej z dnia 11 maja 2007 r., k.55;

- protokół uzgodnień z 24 maja 2007 r., k.56-57)

W dniu 9 maja 2007 r. strony podpisały aneks do umowy z dnia 9 października 2006 r., dotyczący zmiany terminu sporządzenia kompleksowej dokumentacji projektowo – technicznej. Zmiana § 3 ust. 1 umowy polegała na oznaczeniu terminu rozpoczęcia umowy na dzień 9 października 2006 r. a zakończenia – na dzień 31 października 2007 r.

(dowód: - aneks nr (...) do umowy, k.59)

Podpisanie aneksu poprzedziło pismo (...) Sp. z o.o. we W. zawierające prośbę o przedłużenie terminu wykonania umówionych prac z uwagi na konieczność dokonywania wielokrotnych zmian rozwiązań koncepcyjnych, nieuregulowane kwestie własnościowe działek i decyzję inwestora o realizacji dodatkowego zlecenia.

(dowód: - ww. pismo, k.268)

Pismem z dnia 5 czerwca 2007 r. (...) Sp. z o.o. we W., powołując się na ustalenia poczynione podczas spotkania z dnia 16 maja 2007 r. przedstawił ofertę dotyczącą prac dodatkowych w T.i B.. Pierwsza dotyczyła zaprojektowania ulicy o długości 800 m z chodnikiem, odwodnieniem i oświetleniem, a druga – ciągu pieszego o długości 400 m, bez oświetlenia i odwodnienia. Oba zakresy prac miały być wykonane w terminie do 30 listopada 2007 r.

(dowód: - ww. pismo, k.58)

W dniu 13 lipca 2007 r. projektant zwrócił się do Gminy K. o przekazanie informacji o postępach prac związanych z przejmowaniem gruntów pod pas drogowy, w szczególności o przekazanie spisu działek już przejętych przez Gminę oraz uzgodnień stwierdzających prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

(dowód: - pismo strony powodowej z dnia 13 lipca 2007 r., k.85)

Spotkanie dotyczące tych zagadnień odbył się w dniu 31 sierpnia 2007 r.

(dowód: - notatka ze spotkania, k.273-274)

Gmina K. nie udzieliła firmie projektowej pełnomocnictwa do zawierania umów z właścicielami gruntów, ani też nie umocowała kontrahenta do prowadzenia w tym zakresie negocjacji.

(dowód: - zeznania świadka R. K., k.299;

- zeznania strony powodowej, k.324 - 325)

W dniu 21 września 2007 r. (...) Sp. z o.o. we W. i Gmina K. podpisały umowę dotyczącą prac dodatkowych, polegających na wykonaniu dokumentacji projektowo – technicznej na budowę:

- ciągu pieszego – łącznika ulicy (...) i (...) w m. B. o długości ok. 400 m., szer. 2,50 z oświetleniem i odwodnieniem;

- sięgacza ulicy (...) w m. B. o długości ok. 50 m wraz z odwodnieniem i oświetleniem;
- ulicy (...) w m. T. o długości ok. 800 m z chodnikiem, odwodnieniem i oświetleniem (§ (...) umowy).

W ramach realizacji przedmiotu umowy projektant miał wykonać analogiczny zakres czynności, co we wcześniej zawartej umowie. Przedmiot umowy miał zostać wykonany w okresie od 21 września 2007 r. do 31 października 2007 r. (§ (...) umowy), a na wypadek zwłoki strony przewidziano karę umowną w wysokości 1% wynagrodzenia umownego za każdy dzień (§ (...) ust. (...) pkt (...) umowy)

Gmina K. zobowiązała się wobec kontrahenta uiścić wynagrodzenie w wysokości 47.885 zł brutto, które obejmowało wszelkie koszty ewentualnych usług niezbędnych do prawidłowej realizacji zamówienia (§ (...) ust. (...) umowy). Rozliczenia miało nastąpić po wykonaniu i bezusterkowym odbiorze przez zamawiającego dokumentacji projektowej wraz z pozwoleniem na budowę, na podstawie faktury Vat, w terminie 21 dni od jej otrzymania przez zamawiającego (§ (...) ust. (...) i (...) umowy).

Dla zmian umowy przewidziano formę pisemną, pod rygorem nieważności (§ (...) ust. (...) umowy)

(dowód: - ww. umowa, k.60-64)

W dniu 8 stycznia 2008 r. doszło do spotkania stron, podczas którego ustalono, że wykonawca przekaże w pierwszym tygodniu marca pełną dokumentację dotyczącą dróg w T. wymaganą do uzyskania pozwolenia na budowę, a do dnia 11 stycznia 2008 r. przedstawi kontrahentowi pismo zawierające wyjaśnienia co do zaangażowania w wykonanie wszystkich projektów.

(dowód: - notatka ze spotkania z dnia 8 stycznia 2008 r., k.65-66)

W dniu 8 lutego 2008 r. wykonawca zwrócił się do Urzędu Gminy K. z prośbą o podanie warunków technicznych oraz uzgodnienie włączeń projektowanej kanalizacji deszczowej do istniejących w T. kanałów deszczowych, a także warunków technicznych oraz uzgodnienie włączeń projektowanej kanalizacji deszczowej do istniejących w B. kanałów deszczowych.

(dowód: - pisma strony powodowej z dnia 8 lutego 2008 r., k.216 i 222)

Podczas kolejnego spotkania, które odbyło się w dniu 3 marca 2008 r. ustalono m.in. iż z zakresu prac nad projektem dotyczącym dróg w T. do drugiego etapu zostaną wyłączone ul. (...), ul. (...) i ul. (...) w związku z brakiem ustalenia stanu prawnego nieruchomości.

(dowód: - notatka z dnia 3 marca 2008 r., k.69-70)

- zeznania strony powodowej, k.330)

Pismem z dnia 10 kwietnia 2008 r. wykonawca zwrócił się do (...) SA o zgodę na pozostawienie w jezdni linii światłowodowej oraz o udzielenie informacji w jakiej dacie ułożono tę linię. Adresat pisma nie wyraził zgody na pozostawienie linii światłowodowej w jezdni i poinformował, że została ona wybudowana w drugim kwartale 2007 r. - co zakomunikował w piśmie z dnia 29 kwietnia 2008 r.

(dowód: - ww. pisma, k. 318-321)

Problemy związane z ustaleniem prawa do działek gruntu, na których mają przebiegać drogi objęte projektem, zostały rozwiązane dopiero w dniu 6 lutego 2009 r., kiedy to strony podjęły decyzję o wyłączeniu z dokumentacji ul (...) w B. oraz ul. (...) w T..

(dowód: - adnotacja urzędowa z 6 lutego 2009 r., k.73-74;

- pismo strony powodowej z dnia 3 lutego 2009 r., k.86)

Pismem z dnia 14 maja 2008 r. (...) Sp. z o.o. we W.zwróciła się do (...) SAo określenie warunków przebudowy sieci w celu usunięcia kolizji ulic z istniejącą siecią elektryczną średniego i niskiego napięcia. Kolejna kolizja sieci z przebudową ul. (...)w B.została rozwiązana przez strony na spotkaniu z dnia 9 czerwca 2008 r..

(dowód: - ww. pisma, k.262 i 263)

Po tym spotkaniu (...) Sp. z o.o. we W.przygotowała całość dokumentacji do złożenia w Zespole (...)Dokumentacji Projektowej Starostwa Powiatowego we W.i w (...) Spółce (...). Okazało się jednak, że w trakcie prac projektowych powstały nowe trasy gazociągów, co skutkowało powstaniem potrzeby dokonania zmian projektu. Dodatkowo Gmina K.nie podpisała porozumienia z (...) SAOddział W.w zakresie przebudowy stacji transformatorowej w B., co stanowiło przeszkodę do uzgodnienia projektu energetycznego.

(dowód: - pisma strony powodowej z dnia 23 marca 2009 r. i 18 czerwca 2009 r., k.75-76;

- pisma strony powodowej z dnia 10 czerwca 2008 r., 10 i 18 października 2008 r., k.77 - 80;

- pisma strony powodowej z dnia 7 września 2009 r., k.81;

- pisma (...) SA z dnia 30 października 2009 r. i 18 grudnia 2009 r., k.82 i 84;

- maile z dnia 3 grudnia 2009 r., k.83 i 212;

- pismo strony pozwanej z dnia 8 grudnia 2009 r., k.213;

- pismo z dnia 9 grudnia 2012 r., k.214)

Pismami z dnia 3 września 2009 r. i 29 września 2009 r. firma projektowa wezwała kontrahenta do przedłożenia oświadczeń o posiadanym prawie do dysponowania terenami na cele budowlane dla inwestycji.

(dowód: - ww. pisma, k. 87-88)

W dniu 8 kwietnia 2009 r. Gmina K. dokonała protokolarnego odbioru dokumentacji branży sanitarnej dotyczącej projektu „Przebudowa dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości T. – etap I ul. (...)”.

(dowód: - protokół zdawczo – odbiorczy w dnia 8 kwietnia 2009 r., k.89)

Pozostała części dokumentacji projektowej dotyczącej projektu „Przebudowa dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości T. – etap I ul. (...)” została protokolarnie odebrana w dniu 5 maja 2009 r.

(dowód: - protokół zdawczo – odbiorczy z dnia 5 maja 2009 r., k.90)

W dniu 18 grudnia 2009 r. (...) Sp. z o.o. we W.dokonała protokolarnego odbioru dokumentacji projektowej dotyczącej „Przebudowy dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości T.– ul. (...)– etap II”

(dowód: - protokół zdawczo – odbiorczy, k.91-92)

Protokolarny odbiór ostatniego projektu, dotyczącego budowy dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości B. miał miejsce w dniu 30 lipca 2010 r.

(dowód: - protokół zdawczo – odbiorczy, k.93-94)

Dokumentacja dotycząca wszystkich projektów została wykonana prawidłowo. Zamawiający nie zgłaszał do niej żadnych zastrzeżeń i aktualnie w oparciu o te projekty realizuje zamierzone inwestycje.

(dowód: - dokumentacja techniczna, k.228-242)

- zeznania świadka R. K., k.299;

- zeznania świadka P. L., k.301;

- zeznania świadka Z. T., k.303;

- zeznania świadka J. G., k.304;

- zeznania strony pozwanej, k.329)

Decyzją z dnia 27 kwietnia 2009 r. Starosta Powiatu (...) zatwierdził projekt budowlany i udzielił pozwolenia Gminie K. na przebudowę dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w m. T..

(dowód: - decyzja nr (...), k.95-97)

Kolejna decyzja o zatwierdzeniu projektu budowlanego i udzieleniu pozwolenia na przebudowę dróg w miejscowości T. – ETAP II została wydana przez Starostę Powiatu (...) w dniu 3 grudnia 2009 r.

(dowód: - decyzja nr (...), k.98-100)

Projekt dotyczący przebudowy dróg wraz z budową i przebudową odwodnienia i oświetlenia w B. został zatwierdzony przez Starostę Powiatu (...) decyzją z dnia 22 czerwca 2010 r., w której też udzielono pozwolenia na budowę.

(dowód: - decyzja nr (...), k.101-104)

W dniu 6 sierpnia 2010 r. (...) Sp. z o.o. we W. wystawiła fakturę Vat dotyczącą wynagrodzenia za wykonane projekty. Faktura opiewała na kwotę 406.426,53 zł, płatną do dnia 27 sierpnia 2010 r.

(dowód: - ww. faktura Vat, k.105)

W dniu 17 czerwca 2011 r. (...) Sp. z o.o. we W. oraz Gmina K. zawarły porozumienie na mocy którego Gmina K. zobowiązała się uiszczyć na rzecz kontrahenta kwotę 50.061,00 zł w terminie 14 dni od otrzymania stosownej faktury Vat.

Porozumienie dotyczyło roszczeń z umowy nr (...) (...).

(dowód: - porozumienie z dnia 17 czerwca 2011 r., 109-112)

Realizując postanowienia zawartego porozumienia (...) Sp. z o.o. we W. wystawiła fakturę opiewającą na kwotę 50.061,00 zł z terminem płatności w dniu 8 lipca 2011 r.

(dowód: - ww. faktura, k.107 i faktura korekta, k.108)

W dniu 8 października 2010 r. (...) Sp. z o.o. we W. wystawiła fakturę Vat opiewającą na kwotę 3.050 zł z tytułu nadzoru autorskiego projektu dróg i ich odwodnienia i oświetlenia w oparciu o projekt rewaloryzacji miejscowości K.. Jako termin płatności faktury wskazano dzień 29 października 2010 r.

(dowód: - ww. faktura, k. 106)

Sam projekt, wykonany w oparciu o umowę nr (...) (...) został odebrany przez Gminę K. w dniu 24 czerwca 2011 r.

(dowód: - protokół zdawczo – odbiorczy z dnia 24 czerwca 2011 r., k.113)

Podczas spotkania stron, do którego doszło w dniu 10 sierpnia 2010 r., przedstawiciele Gminy K. poinformowali kontrahenta o zamiarze wystawienia not obciążeniowych z tytułu kar umownych za przekroczenie umownego terminu wykonania projektów.

W ślad za zapowiedziami, w dniu 23 sierpnia 2010 r. wystawiono noty obciążeniowe opiewające na kwoty: 3.632.876,03 zł i 480.286,55 zł.

(dowód: - notatka służbowa z dnia 10 sierpnia 2010 r., k.114;

- ww. noty obciążeniowe, k.115-116)

Następnie wierzytelności z tytułu kar umownych zostały przedstawione do potrącenia z wierzytelnościami wynikającymi z faktur Vat nr (...). Oświadczenia o potrąceniu dotarły do (...) Sp. z o.o. we W. w dniu 29 października 2010 r.

(dowód: - oświadczenia o kompensacie, k.117-119)

Pismem z dnia 29 września 2010 r. Gmina K. wezwała kontrahenta do zapłaty kar umownych.

(dowód: - ww. pismo z dowodem nadania, k.218-219)

Pismem z dnia 17 listopada 2011 r. (...) Sp. z o.o. we W. wezwała Urząd Gminy K. do uregulowania należności z wystawionych faktur Vat.

(dowód: - ww. wezwanie, k.120)

W odpowiedzi otrzymała informację o braku podstaw do żądania zapłaty w związku z dokonanym potrąceniem.

(dowód: - pismo strony pozwanej z dnia 2 grudnia 2011 r., k.121)

(...) Sp. z o.o. we W. podejmowała próby polubownego zakończenia sporu, w tym m.in. w dniu 21 stycznia 2011 r. złożyła wniosek o zawezwanie do próby ugodowej.

(dowód: - pisma z dnia 31 sierpnia 2010 r. i 19 października 2010 r., k.122-123;

- wniosek o zawezwanie do próby ugodowej, k.124-127)

Sąd zważył, co następuje:

Żądanie pozwu w przeważającym zakresie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu objęte były roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za wykonanie dokumentacji projektowej oraz nadzór autorski, przy czym w przeważającym zakresie ich podstawę stanowiła umowa z dnia 9 października 2006 r. o wykonanie dokumentacji techniczno – projektowej na budowę dróg w B.i T.. Okoliczność wykonania tej dokumentacji zgodnie z postanowieniami umowy nie była w toku sporu kwestionowana. Pozwana Spółka nie przeczyła prawdziwości protokołów zdawczo – odbiorczych dokumentujących okoliczność odebrania dokumentacji (k.89-94), nie zgłaszała też zastrzeżeń co do jakości wykonanego dzieła. Decyzjami z dnia 27 kwietnia 2009 r., 3 grudnia 2010 r. i 22 czerwca 2010 r. Starosta Powiatu (...) zatwierdził projekty budowlane wykonane przez stronę powodową i udzielił pozwolenia na przebudowę dróg w ww. miejscowościach. Słuchani w sprawie świadkowie oraz przedstawiciele stron zeznali, że na podstawie dokumentacji sporządzonej przez stronę powodową prowadzone są aktualnie prace budowlane. Wysokość należnego z tego tytułu wynagrodzenia dokumentuje faktura Vat nr (...). Została ona przyjęta przez stronę pozwaną bez zastrzeżeń. Podana w niej kwota wynagrodzenia znajduje uzasadnienie w treści § (...)ust. (...)i (...)powołanej umowy, a wskazany w niej termin i sposób płatności został ustalony zgodnie z treścią § (...)ust. (...)umowy. Wynagrodzenie

dotyczy wykonania dokumentacji technicznej, a zatem dzieła w rozumieniu art. 627 kc, zaś żądanie jego zapłaty znajduje uzasadnienie w treści art. 628 § 1 kc i art. 642 § 1 kc oraz powołanych postanowieniach umownych.

Pozostała część żądania pozwu została udokumentowana fakturami Vat nr (...)i (...). Pierwsza z nich opiewa na kwotę 50.061,00 zł z terminem płatności w dniu 8 lipca 2011 r., a druga – na kwotę 3.050,00 zł z terminem płatności z dnia 29 października 2010 r. Obie należności zostały zakwestionowane przez stronę pozwaną w sprzeciwie od nakazu zapłaty z tego powodu, że żadna z nich nie dotyczy umowy na którą powołuje się niniejszej sprawie przeciwnik procesowy. Zarzut ten jest o tyle niezrozumiały, że w pozwie wyraźnie zostało zaznaczone, że obie kwoty nie dotyczą roszczeń objętych umową z dnia 9 października 2006 r. i wskazano dokumenty, które mają dowodzić w tym zakresie spornych roszczeń. I tak kwota udokumentowana fakturą Vat nr (...)obejmuje należność, której wysokość wynika z dołączonego do pozwu porozumienia z dnia 17 czerwca 2011 r. Dokument ten podpisany przez obie strony procesu w § (...)ust. (...)stanowi iż „łączne wynagrodzenie brutto z tytułu nabycia własności oraz praw autorskich majątkowych wynosi 50.061,000 zł”, którą to kwotę w § (...)ust. (...)porozumienia Gmina K.zobowiązała się uiścić w terminie 14 dni od daty otrzymania faktury. Podstawą wystawienia faktury Vat miał być podpisany dwustronnie protokół odbioru (§ (...)ust. (...)porozumienia) a taki protokół został sporządzony zgodnie z postanowieniami porozumienia i dołączony do pozwu (k.113). Oceniając przy tym charakter spornej należności przy uwzględnieniu treści § (...)ust. (...)umowy stwierdzić należy, że stanowi ono wynagrodzenie za wykonanie projektu (dzieło). Żądanie zapłaty ww. kwoty znajduje uzasadnienie w treści łączącej strony umowy (porozumienia) i zasługuje na uwzględnienie. Odnosnie zaś ostatniej z kwot, to jak wynika z treści faktury Vat nr (...) (uwzględniającej korektę na podstawie noty z dnia 28 czerwca 2011 r. – k.41), dotyczy ona wynagrodzenia za dokumentację techniczną – projektową budowy dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w oparciu o projekt rewaloryzacji miejscowości K.(ul. (...)) zgodnie z protokołem zdawczo – odbiorczym z dnia 24 czerwca 2011 r. Faktura korekta wpłynęła do Urzędu Gminy K.w dniu 30 czerwca 2011 r. Strona pozwana nie przeczyła temu, że również faktura skorygowana została jej dostarczona. Wynika to zresztą z treści pisma zawierającego oświadczenie o kompensacie (k.118). Strona pozwana nie zakwestionowała tej faktury, nie zwróciła jej kontrahentowi i nie domagała się jej korekty. Takie zachowanie strony pozwanej nie może zatem pozostać bez znaczenia prawnego. Faktura Vat – stosownie do treści art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług - ma odzwierciedlać rzeczywiste uzgodnienia stron. Przyjęcie faktury i jej zaksięgowanie rodzi nie tylko skutki podatkowe. Może mieć także znaczenie w sferze stosunków cywilnoprawnych (por. orzeczenie SN z dn. 6 lipca 2005 r. III CZP 40/05; z dn. 10 października 2003 r., II CK 119.02; z dn. 23 października 2001 r., I CKN 323/99; z dn. 6 czerwca 2001 r., V CKN 291/00). W wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 października 2002 r. (I ACa 219/02) wyjaśniono, iż faktura jest dokumentem księgowym, rozliczeniowym, jednym z tzw. dowodów źródłowych, stwierdzających dokonanie danej operacji gospodarczej. Wystawienie faktury, następnie przyjęcie przez kontrahenta, zaksięgowanie bez żadnych korekt i zastrzeżeń daje podstawę do domniemania, że dokonywane w ewidencji księgowej zapisy są odzwierciedleniem rzeczywistego stanu, zgodnie z rzeczywistym przebiegiem zafakturowanej operacji gospodarczej. W rezultacie Sąd uznał za zasadne także żądania zasądzenia kwot udokumentowanych fakturami Vat nr (...)i (...). Wynagrodzenie dotyczące wykonania dokumentacji technicznej – projektowej znajdowało oparcie w treści powoływanych już wyżej art. 627 kc, art. 628 § 1 kc i art. 642 § 1 kc.

Poza ogólnikowym zakwestionowaniem zasadności roszczeń o zapłatę kwot 3.050 zł i 50.061 zł, jako nie wynikających z umowy powołanej w uzasadnieniu pozwu, obrona strony pozwanej sprowadziła się do podniesienia zarzutu potrącenia wierzytelności wzajemnej o zapłatę kar umownych. Wskazała przy tym na fakt złożenia oświadczeń woli o potrąceniu przysługujących jej z tego tytułu kwot w łącznej wysokości 4.113.162,58 zł z wierzytelnościami stanowiącymi przedmiot sporu (k.115-116). Oświadczenia takie zostały złożone jeszcze przed wszczęciem niniejszego postępowania i doręczone stronie powodowej odpowiednio w dniach: 29 października 2010 r., 12 listopada 2010 r. i 17 sierpnia 2011 r. (k.117-119). Jako podstawę ich naliczania wskazano przy tym § (...)ust. (...)lit (...)umowy z dnia 9 października 2006 r., zgodnie z którym za zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy wykonawca zapłaci zamawiającemu kary umowne w wysokości 1% wynagrodzenia umownego za każdy dzień zwłoki oraz § (...)ust. (...)lit (...)umowy z dnia 21 września 2007 r., zgodnie z którym za zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy powstałą z winy wykonawcy zapłaci on zamawiającemu kary umowne w wysokości 1% wynagrodzenia umownego ustalonego w § (...)ust. (...)za każdy dzień zwłoki.

Przechodząc do oceny zasadności zarzutu potrącenia, a co za tym idzie zasadności naliczania kar umownych przez stronę pozwaną, w pierwszej kolejności należy podkreślić, że bezsporne pozostawały w niniejszej sprawie terminy umownego zakończenia prac i terminy ich faktycznej realizacji. Zgodnie z treścią zmienionego aneksem nr (...) (k.59) postanowienia § (...) umowy z dnia 9 października 2006 r. (k.47-52) dokumentacja projektowo - techniczna stanowiąca przedmiot umowy miała zostać wykonana do dnia 31 października 2007 r. Ten sam termin zakończenia prac został ustalony przez strony w § (...) ust. (...) umowy z dnia 21 września 2007 r. (k.60-64). Z kolei protokoły zdawczo – odbiorcze, podpisane przez przedstawicieli obu stron dokumentują odbiór:

- w dniu 8 kwietnia 2009 r. dokumentacji dotyczącej projektu: „Przebudowa dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości T. – etap I, ul. (...)”;

- w dniu 5 maja 2009 r. pozostałej części dokumentacji dotyczącej projektu: „Przebudowa dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości T. – etap I, ul. (...)”;

- w dniu 18 grudnia 2009 r. dokumentacji dotyczącej projektu: „Przebudowa dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości T. – ul. (...) – etap II”;

- w dniu 30 lipca 2010 r. dokumentacji dotyczącej projektu: „Budowy dróg wraz z ich odwodnieniem i oświetleniem w miejscowości B.”.

Autentyczność tych dokumentów oraz prawdziwość zawartych w nich danych nie były kwestionowane w toku sporu przez żadną ze stron. Niewątpliwie zatem prace stanowiące przedmiot obu umów zostały wykonane po upływie umówionego terminu.

Jak wynika z zapisów umownych kara umowna została przewidziana nie za każde opóźnienie, ale za opóźnienie zawinione przez stronę powodową. W umowie z dnia 9 października 2006 r. jest mowa o zwłóce, a w umowie z dnia 21 września 2007 r. o zwłóce powstałej z winy wykonawcy. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lutego 2013 r. (IV CSK 299/12) w sytuacji gdy strony umowy przewidziały kary umowne za zwłokę w oddaniu przedmiotu umowy, a kodeks cywilny wyraźnie odróżnia zwłokę od zwykłego opóźnienia, uznanie przez sąd, że wierzyciel ma prawo do naliczania kar umownych za faktyczny okres opóźnienia, narusza art. 426 kc, który przez zwłokę rozumie tylko takie opóźnienie, które jest następstwem okoliczności za które dłużnik ponosi odpowiedzialność. W rezultacie ustalenie, że strona powodowa nie ponosi winy w opóźnieniu zwalniałoby ją z obowiązku zapłaty umownego odszkodowania. Jednakże to na niej właśnie spoczywał ciężar wykazania, że opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy powstało z przyczyn od niej niezależnych. Stosownie do treści art. 483 § 1 kc można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Przepis ten, podobnie jak przepis art. 471 kc dotyczy skutków niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, przy czym w obu przypadkach chodzi o naruszenie przez dłużnika więzi zobowiązaniowej, za które on odpowiada. Prostą konsekwencją powyższego ustalenia jest konieczność zbadania, jak w ocenianym stosunku obligacyjnym kształtuje się zakres okoliczności obciążających dłużnika. Kara umowna zastępuje bowiem odszkodowanie z art. 471 kc przy niezmienności przesłanek warunkujących jej powstanie (poza przesłanką – jak wynika z aktualnego orzecznictwa – powstania szkody). Oznacza to, że w omawianym przypadku na stronie pozwanej spoczywał ciężar wykazania, że doszło do nieterminowego wykonania zobowiązania (nienależytego spełnienia świadczenia), a na stronie powodowej ciężar wykonania, że nastąpiło to na skutek okoliczności za które nie ponosi odpowiedzialności. Taki rozkład ciężaru dowodzenia wynika z konstrukcji powołanego przepisu. Użyte w nim sformułowanie „chyba, że” zwalnia wierzyciela z obowiązku wykazania, że nie wykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest wynikiem okoliczności za które dłużnik odpowiada. Okoliczności te zostały objęte domniemaniem prawnym, którego obalenie wymaga aktywności dłużnika. Nastąpi ono w sytuacji, gdy dłużnik zdoła wykazać konkretną okoliczność będącą przyczyną niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania oraz to, że przyczyna jest inna niż te, za które odpowiada.

W toku postępowania strona powodowa wskazywała na szereg okoliczności które przyczyniły się do nieterminowego wykonania zobowiązania, w tym na zmiany koncepcji projektu oraz zmiany infrastruktury podziemnej i naziemnej ulic, których dotyczyły prace. Powodowało to konieczność wnoszenia poprawek do gotowych już planów, jak również uzyskiwania ponownych uzgodnień dysponentów sieci. Prace projektowe wiązały się także z koniecznością budowy nowej sieci energetycznej i w związku z tym podpisania porozumienia ze spółką (...) SA. Porozumienie to zostało podpisane dopiero w grudniu 2009 r., przy czym w znacznej mierze z przyczyn za które ponosi odpowiedzialność dysponent sieci. Twierdzenia te znalazły potwierdzenie w treści zeznań świadków. I tak świadek Z. T. wyjaśnił, że w toku prac projektowych wyrażono zgodę na ułożenie światłowodu na ul. (...) nie konsultując tego ze stroną powodową, pomimo iż wpływało to na wykonywane przez nią prace (k.302) oraz że po zakończeniu prac nad projektem dotyczącym ulicy (...) (w zakresie branży telekomunikacyjnej) doszło do zlecenia wymagającego ponownie podjęcia tych samych prac (k.303). Z kolei J. G. zeznał, że plan drogowy wielokrotnie się zmieniał, co skutkowało koniecznością zmiany projektów poszczególnych branż (k.303). Problemem było także to, że strona pozwana udzielała zgody na usytuowanie nowych sieci w rejonie, w którym prowadzone były prace projektowe. Takich sytuacji było co najmniej kilka i skutkowały one koniecznością dokonania zmian projektu. Wyjaśnił przy tym, że podjęcie rozmów z instytucjami, które udzielają uzgodnień wymaga dysponowania ostatecznym projektem, więc z uwagi na częste zmiany projektów wcześniejsze podejmowanie rozmów zmierzających do uzyskania uzgodnień nie miało sensu. Świadek ten potwierdził także informację o problemach z podpisaniem porozumienia z (...) SA oraz ujawnieniem kabla teletechnicznego na ul. (...) (k.304). Powyższe zarzuty częściowo potwierdzali w swoich zeznaniach także pracownicy strony pozwanej. I tak R. K. zeznał, że był problem z kolizją z siecią telekomunikacyjną (k.298) a P. L. stwierdził, że w trakcie realizacji prac projektowych powstawały kolizje wywołane tym, że w międzyczasie inne podmioty uzyskiwały zgodę na ułożenie sieci (k.300). Niemniej jednak w oparciu o treść powyższych zeznań nie można ustalić w jaki sposób powyższe problemy wpływały na terminowość prac, w szczególności nie można ustalić o ile dni poszczególne trudności wydłużyły prace projektowe – co miałoby istotne znaczenie dla ustalenia wysokości należnej kary umownej. Co do zasady bowiem strona powodowa podjęła się w umowie wykonania nie tylko prac projektowych, ale także uzyskania w imieniu zamawiającego pozwolenia na budowę i wszystkich innych zezwoleń oraz obowiązujących uzgodnień w celu realizacji inwestycji (§ (...) umowy). Jeżeli zatem wystąpiły jakieś okoliczności, które z przyczyn od strony powodowej niezależnych wydłużyły czas uzyskania stosownych uzgodnień i zezwoleń, to powinna ona udowodnić istnienie takich zależności, gdyż z ich udowodnienia wywodzi skutki prawne (art. 6 kc). Zdaniem Sądu materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy nie pozwala na ustalenie o ile wydłużył się termin realizacji umowy z powodu wyżej wymienionych trudności. Negatywne konsekwencje takiej konstatacji ponosi zatem strona, która z udowodnienia powyższych okoliczności wywodziła skutki prawne.

Inaczej należało ocenić ostatnią z przeszkód, na którą powoływała się strona powodowa, a mianowicie problemy z uzyskaniem przez stronę pozwaną oświadczeń o prawie do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane. Nie budzi wątpliwości, że obowiązek dokonywania uzgodnień i zawierania umów z właścicielami nieruchomości spoczywał na stronie pozwanej, skoro nie udzieliła ona kontrahentowi pełnomocnictwa w tym zakresie. Stosownego obowiązku nie nałożono też na stronę powodową w umowach stanowiących źródło dochodzonych pozwem roszczeń. W rezultacie nie można stronie powodowej zarzucić nieterminowego wykonania umowy w okresie, kiedy jej przedmiot nie mógł zostać wykonany z uwagi na brak podstawowych danych, które miały zostać zapewnione przez kontrahenta. Jak wynika z dokumentacji złożonej do akt sprawy strona pozwana do 2009 r. nie dysponowała wszystkimi niezbędnymi ustaleniami, co wpływało nie tylko na powstanie opóźnień, ale także na zakres prac projektowych (por. notatkę z dnia 3 marca 2008 r. - k. 69-70 oraz z dnia 6 lutego 2009 r. - k.73-74 w których mowa o wyłączeniu ulic z dokumentacji z uwagi na brak własności działek). Pismem z dnia 3 września 2009 r. strona powodowa wezwała kontrahenta do sporządzenia oświadczenia o posiadanym prawie do dysponowania terenem na cele budowlane dla inwestycji w m. T. (k.87), a pismem z dnia 29 września 2009 r. wystosowała analogiczne wezwanie dotyczące inwestycji w B. (k.88). Z powyższego można wnioskować, że w dacie sporządzenia wyżej wymienionych pism stronie powodowej nie przekazano oświadczeń o posiadanym prawie do dysponowania całym terenem na cele budowlane. Strona pozwana nie zaprzeczyła tej okoliczności i nie przedłożyła dokumentów potwierdzających wcześniejsze wywiązanie się z obowiązku przedłożenia stosownych oświadczeń. W rezultacie Sąd uznał, że dla inwestycji w T. strona powodowa

nie mogła dokończyć dokumentacji projektowej z przyczyn od niej niezależnych do dnia 3 września 2009 r. a dla inwestycji w B. - do dnia 29 września 2009 r.

Jak wynika z protokołów odbioru dokumentacji projektowej ostatnie dokumenty dotyczące inwestycji w T. zostały odebrane przez stronę pozwaną w dniu 18 grudnia 2009 r. (k.91). Wprawdzie dokumentacja ta była wydawana partiami, niemniej jednak w umowie przewidziano dla dokumentacji dotyczącej tego projektu wynagrodzenie ryczałtowe i Sąd nie miał możliwości ustalenia wartości wynagrodzenia dla poszczególnych części wykonanej dokumentacji. W rezultacie uznał, że strona powodowa pozostawała w zwłoce co do wykonania przedmiotu umowy w tym zakresie w okresie od dnia 3 września 2009 r. do dnia 18 grudnia 2009 r., czyli łącznie 106 dni. Za wykonanie tej części umowy strona powodowa miała otrzymać wynagrodzenie w łącznej wysokości 141.791,45 zł (140.571,45 zł + 1.220,00 zł) i od tej kwoty Sąd obliczył 1% mający stanowić karę umowną za jeden dzień zwłoki, stosownie do zapisu § (...)ust. (...)umowy z dnia 9 października 2006 r. Po dokonaniu stosownych obliczeń, tj. $141.791,45 \times 1\% \times 106$ kwota kary umownej z tytułu zwłoki wyniosła 150.298,93 zł.

W analogiczny sposób obliczono karę umowną za zwłokę w wykonaniu pozostałej części dokumentacji. Dokumentacja dotycząca inwestycji w B. została odebrana w dniu 30 lipca 2010 r. (k.93-94). Począwszy od dnia 29 września 2009 r. do momentu dokonania odbioru upłynęło 305 dni. Za ten okres została naliczona kara umowna, liczona jako 1% od wynagrodzenia dotyczącego projektów dla inwestycji w B. w łącznej kwocie 220.410,08 zł (§6 ust. (...)lit (...)i (...)umowy z dnia 9 października 2006 r.). Z tego tytułu kara umowna wyniosła zatem 672.250,70 zł.

Przy powyższych obliczeniach Sąd ustalił odrębne terminy wykonania dokumentacji projektowej dla B. oraz T. z tego powodu, że zostały one wykonane etapami, a ponadto dlatego, że postanowienia umowy przewidywały dla każdej z inwestycji odrębną kwotę wynagrodzenia, co pozwoliło na naliczanie kar umownych od wynagrodzeń częściowych. Zdaniem Sądu na takie ustalenia pozwala treść art. 642 § 2 kc, zgodnie z którym jeżeli dzieło ma być oddawane częściami, a wynagrodzenie zostało obliczone za każdą część z osobna, wynagrodzenie należy się z chwilą spełnienia każdego ze świadczeń częściowych. O ustaleniu co do możliwości oddawania przedmiotu umowy częściami świadczy przy tym fakt protokołarnego przyjmowania przez stronę pozwaną poszczególnych projektów. Wobec spełnienia obu warunków przewidzianych w powołanym przepisie Sąd uznał, że przedmiot umowy miał być oddawany częściami i dlatego też odrębnie dla każdej części naliczał kary umowne.

Kary umowne za zwłokę w wykonaniu dzieła przywidywała też umowa z dnia 21 września 2007 r. Dotyczyła ona inwestycji w obu miejscowościach, jednakże postanowienia umowne przewidywały ryczałtową kwotę wynagrodzenia za całość dokumentacji. W takiej sytuacji nie było możliwości ustalania odrębnych kar umownych za poszczególne projekty i Sąd obliczył ją za okres od dnia 29 września 2009 r. (kiedy to wystosowano wezwanie do złożenia oświadczeń o posiadaniu prawa do dysponowania terenami także dla inwestycji w B.) do dnia 29 września 2009 r., w którym to dniu doszło do odbioru ostatnich dokumentów projektowych (dotyczących inwestycji w B.). Za 305 dni zwłoki, kara umowna liczona jako 1% umownego wynagrodzenia w wysokości 47.885 zł na podstawie § (...)ust. (...)pkt (...)w zw. z § (...)umowy, wyniosła 146.049,25 zł. Strona powodowa podnosiła wprawdzie, że przewidziany w tej umowie termin wykonania dzieła z przyczyn obiektywnych był niemożliwy do zachowania, niemniej jednak wobec faktu naliczania kar umownych nie od wynikającego z treści § (...)umowy, a dopiero od dnia 29 września 2009 r. zarzut ten nie zasługiwał na uwzględnienie.

Suma powyższych kar umownych dała kwotę 968.598,92 zł, jednakże wobec podniesienia przez stronę powodową zarzutu miarkowania kary, została ona przez Sąd obniżona do wysokości 20% wynagrodzenia umownego z obu umów. Taką możliwość przewiduje art. 484 § 2 kc, zgodnie z którym jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej, to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana. W niniejszej sprawie zostały spełnione obie przesłanki uzasadniające miarkowanie kary umownej. Po pierwsze – strona powodowa wykonała całe zobowiązanie i to wykonała je prawidłowo, a jego efekty są aktualnie wykorzystywane przez kontrahenta. Wprawdzie przesłanką miarkowania kary umownej zastrzeżonej za zwłokę lub opóźnienie w wykonaniu zobowiązania zasadniczo nie może być wykonanie zobowiązania w znacznej części, jednakże – na co wskazał Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 28 września 2010 r. (V ACa 267/10) – od zasady tej

istnieją wyjątki, a za taki wyjątek należy uznać sytuację, w której mimo opóźnienia w wykonaniu zobowiązania jest ono wykonane w tak znacznej części, że wierzyciel może korzystać z wykonanego przedmiotu umowy. Tym bardziej zatem miarkowanie jest zasadne, gdy przedmiot umowy został – chociaż po terminie – w całości wykonany. Po drugie – wysokość kary umownej ponad dwukrotnie przekracza umówione wynagrodzenie co niewątpliwie świadczy o tym, że kara umowna jest w niniejszej sprawie rażąco wygórowana. Jednym z podstawowych, a jednocześnie najbardziej ogólnych kryteriów, w oparciu o które dokonuje się oceny wysokości kary umownej, celem stwierdzenia czy jest wygórowana, jest bowiem stosunek pomiędzy wartością kary umownej, a wartością całego zobowiązania głównego. Kryterium miarkowania stanowi także stosunek wysokości zastrzeżonej kary do wysokości wynagrodzenia wykonawcy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 stycznia 2013 r., I ACa 1309/12). W końcu nie bez znaczenia pozostawała okoliczność, że strona pozwana nie poniosła żadnej szkody w związku z nieterminowym wykonaniem umowy, a przynajmniej w żaden sposób nie udowodniono tej okoliczności, ani nawet nie powoływano się na nią. Wprawdzie brak szkody nie wyłącza możliwości naliczania kary umownej, niemniej jednak okoliczność ta wpływa na ocenę zarzutu miarkowania kary. Jak podkreślił Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 18 stycznia 2013 r. (VI ACa 642/12) „rażące wygórowanie” jako okoliczność uzasadniająca miarkowanie kary umownej musi być postrzegana jako porównanie rozmiaru poniesionej szkody w wyniku naruszenia zobowiązania w stosunku do wysokości zastrzeżonej kary umownej. Wprawdzie sama dysproporcja, nawet znaczna, nie uzasadnia zarzutu o rażącym wygórowaniu kary umownej, jednakże z dużym prawdopodobieństwem należy przyjąć, że stan „rażącego wygórowania” zaistnieje wtedy, gdy dłużnik nie wykonał zobowiązania lub wykonał je nienależycie, a wierzyciel nie poniesie szkody. W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 marca 2012 r. (I CSK 287/11) stwierdzając, że jeżeli rozpatrywane są przesłanki miarkowania kary umownej na podstawie art. 484 § 2 kc, to przy badaniu jej rażącego wygórowania nie można abstrahować od tego, że szkoda dla powoda w ogóle nie powstała. W judykaturze stosunek wysokości zastrzeżonej kary do wysokości szkody doznanej przez wierzyciela jest zatem postrzegany jako jedno z kryteriów uwzględnianych przy miarkowaniu kary umownej (tak w wyroku Sadu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 grudnia 2012 r., I ACa 1152/12; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r., I ACa 101/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 października 2009 r., I ACa 604/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 lipca 2013 r., I ACa 248/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21 maja 2013 r., V ACa 229/13)

Wysokość określonej stawki kary umownej sama w sobie nie przesądza o rażącym wygórowaniu kary umownej. Dopiero wynikająca z tej stawki i okresu opóźnienia wysokość (kwota) kary umownej może być uznana za rażąco wygórowaną przy zastosowaniu prawidłowego kryterium oceny (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 września 2020 r., V ACa 267/10). W rezultacie kara umowna, nie będąc rażąco wygórowaną w momencie jej zastrzeżenia, może się taką stać w następstwie późniejszych okoliczności, do których można przykładowo zaliczyć fakt jej znacznego wzrostu w związku ze znacznym opóźnieniem dłużnika. Sama zaś relacja między stawką procentową stanowiącą podstawę obliczenia wysokości zastrzeżonej kary umownej a stawkami procentowymi stosowanymi w obrocie przy zastrzeganiu takich kar nie stanowi wystarczającej podstawy do oceny, czy zastrzeżona kara jest rażąco wygórowana.

Ustawodawca, posługując się w art. 484 par. 2 kc celowo nieokreślonym pojęciem „rażąco wygórowanej” kary umownej, chciał zapewnić możliwość elastycznego stosowania instytucji miarkowania kary umownej, opierającej się w dużym stopniu na uznaniu sędziowskim, uwzględniającym konkretne okoliczności sprawy. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 maja 2013 r. (IV CSK 644/12) katalog kryteriów pozwalających na zmniejszenie kary umownej nie jest zamknięty, a ocena w tym zakresie, w zależności od okoliczności sprawy, należy do sądu orzekającego. Niewątpliwie miarkowanie kary umownej ma na celu przeciwdziałanie dużym dysproporcjom między wysokością zastrzeżonej kary a godnym ochrony interesem wierzyciela. Dopuszczalne jest przy tym uwzględnienie stosunku kary umownej do wartości wykonanego z opóźnieniem zobowiązania jako miernika oceny wysokości kary umownej. Jeżeli kara umowna jest równa lub zbliżona do wartości zobowiązania, można ją uznać za rażąco wygórowaną. Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że wniosek o miarkowanie kary umownej zasługuje na uwzględnienie. Przyjął przy tym, że dla określenia jej wysokości właściwą proporcję wyznacza 20% wynagrodzenia umownego. Tej wysokości kara umowna została przewidziana w obu umowach na wypadek odstąpienia od umowy

(por. § (...)ust. (...)i ust. (...)umowy z dnia 9 października 2006 r. oraz § (...)ust. (...)i (...) umowy z dnia 21 września 2007 r). Trudno zatem wskazać racjonalne uzasadnienie dla obciążenia strony powodowej, która w całości wykonała przedmiot umowy, karą wyższą, niż ta, którą musiałaby zapłacić w wypadku nie wykonania zobowiązania. Nie bez znaczenia pozostaje też okoliczność, że strona powodowa angażując swój potencjał w kompleksową obsługę przedsięwzięcia jednostki samorządowej przez tak długi okres czasu, w znaczny sposób pozbawiła się możliwości wykonywania projektów dla innych podmiotów, a zatem alternatywnych źródeł uzyskania dochodu. Nie uwzględnienie wniosku o miarkowanie kary skutkowało by w istocie pozbawieniem jej wynagrodzenia za tak znaczny nakład pracy, który jest oceniany przez stronę pozwaną jako satysfakcjonujący i aktualnie wykorzystywany przy realizacji inwestycji. Zdaniem Sądu odmowa zapłaty przez jednostkę samorządu terytorialnego, a zatem podmiot który w swojej działalności nie jest poddany regułom rynkowym, swojemu kontrahentowi wynagrodzenia za prace, jest sprzeczne z poczuciem sprawiedliwości, zwłaszcza że efekt tych prac jest przez gminę wykorzystywany. Nie może przy tym ująć uwadze okoliczność, że strona pozwana także przez swoje niewystarczające zaangażowanie, czy też nawet zaniechania, przyczyniła się do powstałego opóźnienia oraz fakt akceptowania przez nią takiego stanu rzeczy przez znaczny okres współpracy.

Stosownie do treści § (...)ust. (...)umowy z dnia 9 października 2006 r. całkowita wartość umowy została ustalona przez strony na kwotę 362.201,53 zł, a zatem 20% tej kwoty daje należność w wysokości 72.440,30 zł. Druga umowa w § (...)przewidywała wynagrodzenie w wysokości 47.885,00 zł – 20% tej kwoty daje karę umowną w wysokości 9.577 zł. Zsumowanie obu należności dało kwotę 82.017 zł, która została potrącona z najdawniej wymagalną wierzytelnością strony powodowej (tj. kwotą 406.426,53 zł), przy uwzględnieniu zasady wyrażonej w art. 499 kc, tzn. że oświadczenie o potrąceniu ma moc wsteczną od chwili, w której potrącenie stało się możliwe. W niniejszej sprawie noty obciążeniowe zostały wystosowane przed upływem terminu płatności faktur.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł, jak w pkt I i II wyroku.

Odsetki ustawowe zasądzono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w myśl którego, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia (w wysokości ustawowej, jeżeli nie umówiono się inaczej), chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Rozstrzygnięcie o kosztach oparto o art. 98 i 100 kpc, dokonując ich rozdzielenia stosownie do wyników postępowania. Strona powodowa wygrała postępowanie w 82 % i taki też procent poniesionych przez nią wydatków powinien zostać jej zwrócony. Na wydatki te złożyło wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w wysokości 7.200 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz uiszczona opłata sądowa w wysokości. 22.977 zł. Z kolei stronie pozwanej powinny zostać zwrócone koszty postępowania w 18%, a zatem przy uwzględnieniu okoliczności że na wydatki te złożyły się jedynie koszty obsługi prawnej – kwota 1.299,06 zł. Zestawienie obu należności dało kwotę zasądzoną w pkt III wyroku